

Frugården

Vid Frugården sydöst om Åsarp finns en av Västergötlands vackraste runstenar. Den kallas också Olsbrostenen. Strax norr om stenen rinner ett bäck som flyter ut i Åtran en kilometer längre västerut. Den är den enda svenska runsten som omnämner vårt östra grannland Estland.

Runor

ƷNƷI : RYI : ƷTI : ƷHI : IƷTJ : NIƷ : ƷNI : ƷI ·
 TRƷ · *RIƷ · ƷNIƷ · *I · NIƷ · TRBI · I ·
 IƷTIƷTIƷ · *NIƷRI · INƷ · Ʒ---

Translitterering

kufi : rsþi : stin : þesi : efta : ulaf : sun : sin · trk · hrþa ·
 kuþan · hn · uarp · trbin · i · estlatum · huarþr · iuk · s---

Normalisering

Gufi ræisti stæin þessi æftiR Olaf, sun sinn, dræng harða goðan.
 Hann varð drepinn i Æistlandum. Havarðr (?) hiogg s[tæin].

Översättning

Guve reste denna sten efter Olov, sin son, en mycket dugande ung man. Han blev dräpt i Estland. Håvard (?) högg stenen.

Publicerad: Västergötlands runinskrifter nr 181.

Guve reste denna sten efter Olov, sin son, en mycket dugande ung man. Han blev dräpt i Estland. Håvard (?) högg stenen. Publicerad: Västergötlands runinskrifter nr 181. Runstenen är omnämnd redan på 1600-talet och en bläckteckning av Ulf Christoffersson från 1687 finns bevarad. Av allt att döma står stenen på ursprunglig plats. Platsen kallas också Olsbro eller som det tidigare skrevs Olofsbro. Om bronamnet är givet efter den i inskriften omtalade Olov och i så fall hur gammalt det är vet vi inte. En tanke är att Guve inte bara låtit resa en sten efter sonen utan också byggt en bro för hans själ, varvid bron fått namn efter sonen. Att sådana brobyggen förekommit i missionstidens Sverige framgår av flera runinskrifter.

Det finns många runstenar som berättar om färder i österled. Detta är dock den enda bevarande sten som säkert omnämner Estland. Kanske finns det ytterligare ett belägg på en svårt skadad uppländsk inskrift. Om kontakterna med Estland berättar också några vikingatida personnamn som Estfari (=Estlandsfarare), Estman och Est. Det sistnämnda namnet brukar uppfattas som ett ursprungligt trälnamn, men det är naturligtvis mycket osäkert.

Förutom Frugårdsstenen finns det ytterligare fyra västgötska inskrifter som omtalar resor i österled. Liksom Frugårdsstenen återfinns de i bygderna kring Åtråns övre lopp. Österledsstenarna är alltså koncentrerade till ett tämligen litet område. De fyra västgötska runinskrifter som omtalar resor i västerled står mer spridda i landskapet.

Inskriften har en del egendomliga drag i stavningen. Bland annat utelämnar ristaren vokaler i flera ord, han skriver till exempel rsþi för risþi och han hn för han. Detta gäller förmodligen även ristarens eget namn. Genom att skjuta in en a-runa mellan h och u får vi namnet Håvard. Det är ovanligt i vikingatida runinskrifterna, det förekommer på ett ben från Lund och i en norska inskrift, och helt säkra på att ristaren heta Håvard kan vi inte vara. Från det medeltida Sverige och Norge har vi emellertid flera exempel. Att utelämna n-runan före k (som här står för g-ljud) som ristaren gjort i trk 'dräng' är däremot vanligt i vikingatida runinskrifter och kan sägas vara ett slags "frivillig stavningsregel".

Runstenens bildframställning gör den till en av de ståtligaste i Sverige med sitt kraftfulla lejonliknande djur i mitten. Fristående djur är inte vanliga på Västergötlands runstenar men ett liknande djur finns på baksidan av runstenen i Stora Ek (Västergötlands runinskrifter nr 4).

VÄLJ RUNSTEN:

Välj en länk

VÄLJ LANDSKAP:

Välj en länk

Foto: Bengt A Lundberg

Så hittar du dit:

Klicka på länken nedan till Eniros karttjänst.

Eniro.se

I Västergötland är det ovanligt att ristaren namngivit sig. Från landskapet är bara fem ristare kända till namnet och ingen har signerat mer än en sten. På grund av de stora likheterna vad gäller runslingans utformning och korset samt vissa drag i stavningen räknar man dock med att Håvard även utfört en runsten i Fänneslunda (Västergötlands runinskrifter nr 158). Båda inskrifterna använder såväl kolon som punkt som ordskillnadstecken.

Se även:

[Översätta runor](#) - Om translitterering, normalisering och översättning av runor.

[FMIS Fornsök](#) - Läs mer om denna runsten i Fornsök.

Till Västergötland

Riksantikvarieämbetet Telefon: 08-5191 8000 **Här finns vi**
E-post: riksant@raa.se Webbredaktionen: redaktionen@raa.se | [Om webbplatsen](#)